

บทนำ

ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา

อาชญากรรมเป็นข้อเท็จจริงหรือปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดปัญหาควบคู่กับสังคมมนุษย์มาโดยตลอด ในเรื่องนี้ เอมิล เดอร์ไคม์ (Emile Durkheim) นักสังคมวิทยาชาวฝรั่งเศสได้สรุปไว้อย่างชัดเจนว่า “อาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์ปกติที่เกิดขึ้นในสังคม” (crime is normal phenomenon) เมื่อสังคมพัฒนาจากสังคมชนบทหรือสังคมเกษตรกรรมแบบเรียบง่ายกลายเป็นสังคมเมืองหรือสังคมอุตสาหกรรม มีการจัดระเบียบทางสังคมที่ซับซ้อนทั้งด้านโครงสร้างและหน้าที่ เทคโนโลยีที่ทันสมัยก็เข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินชีวิตของประชาชนเพิ่มมากขึ้น ยิ่งโครงสร้างสังคมมีความซับซ้อนในลักษณะที่เป็นอุปสรรคต่อการปรับตัวมากขึ้นเท่าใด ก็ยิ่งทำให้อาชญากรรมทั้งในเชิงปริมาณและความรุนแรงมีอัตราเพิ่มมากขึ้นเป็นทวีคูณ (Durkheim, 1961 : 98-104)

สังคมไทยก็เช่นเดียวกันมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านโครงสร้างและหน้าที่ที่มีความซับซ้อนยิ่งขึ้นหลังจากประเทศไทยมีการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเมื่อปี พ.ศ. 2504 เป็นต้นมา การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้สังคมไทยทั้งในระดับจุลภาคและมหภาคปรับตัวได้ไม่ดีพอจึงก่อให้เกิดภาวะไร้บรรทัดฐาน (anomie) ทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาอาชญากรรมซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ดังข้อเท็จจริงทางสถิติเกี่ยวกับการเพิ่มขึ้นของผู้ต้องขังในช่วงแปดปีที่ผ่านมาสนับสนุน กล่าวคือ ในปี พ.ศ.2535 มีนักโทษหญิง 4,030 คน และในปี พ.ศ.2542 ได้เพิ่มขึ้นเป็น 16,774 คน หรือเพิ่มขึ้นถึง 4 เท่า ภายในระยะเวลา 8 ปี ส่วนการเพิ่มของนักโทษชายในปี พ.ศ.2535 มีจำนวน 50,925 คน และปี พ.ศ.2542 เพิ่มขึ้นเป็น 98,305 คน หรือเพิ่มขึ้นเพียง 2 เท่า (อารีลักษณ์ บูลสถาพร, 2542 : 97-98) การเพิ่มขึ้นของนักโทษหญิง ในลักษณะดังกล่าวจะทำให้จำนวนนักโทษหญิงและนักโทษชายอาจจะเท่ากันในอีก 10 ปีข้างหน้า หากไม่มีมาตรการป้องกันและปราบปรามที่ได้ผล

เมื่อผู้วิจัยค้นคว้าเพิ่มเติมเฉพาะประเภทการกระทำผิดของนักโทษหญิงในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา (ระหว่างปี พ.ศ. 2532 - 2542) ก็พบว่า ผู้หญิงที่กระทำผิดส่วนใหญ่ได้กระทำผิดในคดียาเสพติด ยิ่งไปกว่านั้นยังพบว่า บรรดานักโทษหญิงในแต่ละปีมีผู้หญิงที่กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเพิ่มขึ้นทั้งด้านจำนวนและอัตราส่วนร้อยละ ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 นักโทษหญิง ระหว่าง ปี พ.ศ. 2532 - 2542

ปี พ.ศ.	นักโทษหญิงทั้งหมด	นักโทษหญิง เฉพาะคดียาเสพติด	ร้อยละ
2532	4,368	1,703	39
2533	4,609	1,815	39
2534	4,929	1,960	40
2535	4,030	2,130	53
2536	4,593	2,765	60
2537	5,409	3,230	60
2538	6,519	4,167	64
2539	6,401	4,629	72
2540	8,855	6,857	77
2541	12,808	10,046	78
2542	16,774	13,314	80

ที่มา : กรมราชทัณฑ์, 2542

ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอาชญากรรมดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ในปัจจุบันผู้หญิงที่ประกอบอาชญากรรมในสังคมไทยนั้นเป็นผู้กระทำผิดคดีอาญาเสพติดถึงร้อยละ 80 เป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบน หรือภาวะไร้บรรทัดฐาน หรือภาวะแปลกแยก (alienation) ซึ่งหมายถึงว่า วิธีชีวิตหรือแนวทางการดำรงชีวิตทั้งในระดับจุลภาค คือ ปัจเจกชนและระดับมหภาค คือ ระดับครอบครัว ชุมชน (สังคม) หรือรัฐ ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่บุคคลและสังคมบางส่วนปรับตัวไม่ได้หรือปรับตัวได้แต่ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ จึงก่อให้เกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ ปัญหานี้มีแนวโน้มที่จะเพิ่มทั้งปริมาณและความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ จึงทำให้เกิดคำถามว่า ทำไมผู้หญิงเหล่านี้จึงมีพฤติกรรมต่างไปจากบรรทัดฐานทางสังคมโดยเฉพาะการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เธอทำไปเพราะปรับตัวไม่ได้เนื่องจาก โครงสร้างสังคมระบบเศรษฐกิจ และวัฒนธรรม โดยเฉพาะครอบครัวหรือเครือญาติ หรือเพราะสาเหตุอย่างอื่น

เนื่องจากผู้วิจัยมีประสบการณ์ในการทำงานที่เรือนจำจังหวัดปัตตานี จึงทำให้ผู้วิจัยมีโอกาสทราบว่า เรือนจำแห่งนี้มีผู้ต้องขังหญิงทั้งที่เป็นชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมถูกคุมขังในคดีอาญาเสพติด คือ เดือนธันวาคม 2543 มีผู้ต้องขังหญิงคดีอาญาเสพติดทั้งหมด 20 คน เป็นหญิงชาวไทยพุทธ 17 คน และหญิงชาวไทยมุสลิม 3 คน ทั้ง ๆ ที่ศาสนาอิสลามมีความเข้มงวดและมุสลิมต้องปฏิบัติตามหลักศาสนาซึ่งเปรียบเสมือนธรรมนูญแห่งชีวิต (code of law) อย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะหญิงต้องมีบทบาทดูแลบ้านและสมาชิกในครอบครัว แต่ทำไมหญิงไทยมุสลิมจึงกระทำผิดและถูกคุมขังในคดีอาญาเสพติด ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้วิจัย สนใจที่จะศึกษาผู้ต้องขังหญิงคดีอาญาเสพติดในเรือนจำ และปัญหาดังกล่าวก็เป็นสิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องของควรศึกษาให้รู้สาเหตุของปัญหาด้วยวิธีวิทยาทางวิทยาศาสตร์แล้วแสวงหาวิธีการหรือแนวทางแก้ไข ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเสนอโครงการวิจัยเพื่อศึกษาเงื่อนไขที่เป็นปัจจัยให้ผู้หญิงกลายเป็นผู้ต้องขัง โดยเฉพาะปัจจัยและสิ่งแวดล้อมที่ทำให้ผู้หญิงเข้าสู่การกระทำผิดคดีอาญาเสพติดจนกลายเป็นผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดปัตตานี

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาปัจจัยและสิ่งแวดล้อมที่ทำให้ผู้หญิงเข้าสู่การกระทำผิดจนกระทั่งกลายเป็นผู้ต้องขังในคดีอาญาเสพติดแล้วถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำ

ความสำคัญและประโยชน์

1. ได้องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับปัจจัยและสิ่งแวดล้อมที่ทำให้ผู้หญิงเข้าสู่การกระทำผิดในคดียาเสพติดและถูกคุมขังในเรือนจำ
2. ผลจากการศึกษาจะเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือและแก้ไขผู้กระทำผิดมิให้เกิดการกระทำผิดซ้ำ

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาจากกลุ่มผู้ต้องขังหญิงคดียาเสพติดทั้งหมดที่ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำจังหวัดปัตตานีในปี พ.ศ. 2544 จำนวน 20 ราย เฉพาะในส่วนของกระบวนการเข้าสู่การกระทำผิดของผู้หญิงเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ ประเภทเป็นผู้จำหน่าย มีไว้ในครอบครอง หรือเสพยาเสพติด ซึ่งเป็นกรกระทำผิดในทางอาญา

นิยามศัพท์เฉพาะ

กระบวนการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ หมายถึง วิธีการหรือขั้นตอนในการดำเนินชีวิตหรือวิถีชีวิตของผู้หญิงที่ทำให้มาเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดหรือเป็นผู้กระทำผิดโดยการจำหน่าย มีไว้ในครอบครอง หรือเสพยาเสพติดให้โทษ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวเกิดขึ้นก่อนถูกนำมาคุมขังอยู่ในเรือนจำ

การเข้าสู่การกระทำผิด หมายถึง การที่ผู้หญิงแต่ละคนได้เลือกหรือตัดสินใจดำเนินชีวิตตามปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วทำให้หญิงต้องเข้าสู่การกระทำผิดในคดียาเสพติด

การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม หมายถึง การที่ผู้หญิงติดต่о สื่อสาร กับบุคคลอื่น ๆ ในสังคม โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

การปรับตัว หมายถึง การเปลี่ยนแปลงด้านแนวความคิด ค่านิยม ความเชื่อ หรือทัศนคติของผู้หญิงในช่วงก่อนที่ถูกลำบากมาคุมขังอยู่ในเรือนจำจังหวัดปัตตานีเกี่ยวกับเป้าหมายของการดำเนินชีวิตหรือมีพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่คาดหวังไว้ ผู้หญิงจึงตัดสินใจกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งนั้น แม้ว่ากรกระทำดังกล่าวจะผิดกฎระเบียบของสังคม (พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ)

การเรียนรู้ หมายถึง การที่ผู้หญิงได้รับการสอน ทำให้ทราบ หรือทำให้เข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติด

ความสัมพันธ์ หมายถึง การเชื่อมโยงปัจจัยหรือสาเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้ต้องขังหญิงเข้าสู่กระบวนการกระทำผิดในคดียาเสพติด ในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะด้านการปรับตัวแบบแหวกแนวและแบบทำทนาย การเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการทางสังคมหรือการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ทำให้ผู้หญิงเป็นผู้กระทำผิด

นักโทษเด็ดขาด หมายถึง บุคคลที่ถูกขังไว้ตามหมายจำคุกภายหลังคำพิพากษาถึงที่สุด และหมายความรวมถึงบุคคลที่ถูกขังไว้ตามคำสั่งที่ขอด้วยกฎหมายให้ลงโทษด้วย ถ้าเป็นผู้ชายเรียกว่า นักโทษชาย เป็นผู้หญิงเรียกว่า นักโทษหญิง

ผู้ต้องขังหญิง หมายถึง นักโทษเด็ดขาด คนต้องขัง และคนที่ถูกฝากขัง ซึ่งเป็นผู้หญิงทุกคนที่ถูกคุมขังในเรือนจำ

ยาเสพติดให้โทษ หมายถึง สารเคมีหรือวัตถุออกฤทธิ์ใด ๆ รวมถึงพืชหรือชิ้นส่วนของพืชที่เป็นผลผลิตของยาเสพติดให้โทษดังกล่าว ซึ่งเมื่อเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใด ๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพเรื่อย ๆ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยามีความต้องการเสพทั้งร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงอยู่ตลอดเวลา สุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลง

สิ่งแวดล้อม หมายถึง ปัจจัยซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ปรากฏการณ์ทางสังคมเกิดขึ้น ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคคล เวลา ชุมชนและสถานที่ ซึ่งบุคคลดังกล่าวต้องเป็นผู้ที่มาติดต่อหรือมีความสัมพันธ์หรือมีความเกี่ยวข้องกับผู้หญิงช่วงก่อนและระหว่างกระทำผิด เวลาในที่นี้ได้แก่ ช่วงระยะเวลาในการกระทำผิด ชุมชน ได้แก่ แหล่งที่อยู่อาศัยของผู้หญิงที่กระทำผิดและมีความเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและส่วนสถานที่ ได้แก่ ที่ซึ่งผู้หญิงได้ประกอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเท่านั้น